

VIDÉKFEJLESZTÉSI
MINISZTERIUM

A magyar élelmiszerágazat előtt álló lehetőségek és kihívások

dr. Kardeván Endre

élelmiszerlánc-felügyeleti és agrárigazgatási államtitkár

2011. január 27.

I. Az élelmiszer-ellátás jelentősége:

- nemzetgazdasági és stratégiai;
- minőség, egészséges táplálkozás;
- vidéki foglalkoztatás, népesség megtartása, vidéki életminőség javítása;
- fenntarthatóság, környezetmegőrzés.

Nemzetgazdasági és stratégiai jelentőség

- Magyarország **mintegy 120%-os önellátásra** képes;
- Ez a szint akár **150%-ra növelhető**, amely komoly nemzetgazdasági előnyt jelenthet;
- Olyan **stratégiára van szükség, amely kiegyensúlyozott fejlődést biztosít** mind a családi gazdaságoknak, a kistermelőknek és KKV-knak, mind a közepes és nagy vállalkozásoknak.

Minőség, egészséges táplálkozás

- Az élelmiszerfogyasztás a **lakosság egészségi állapotát** és életminőségét leginkább befolyásoló tényező;
- A lakosság a lehető **legjobb minőségű, magas tápértékű**, lehetőleg **friss élelmiszerhez** jusson;
- Oktatással a **lakosság fogyasztói tudatosságának növelése.**

Vidéki foglalkoztatás, népesség megtartása, növelése

- Az ágazat további visszaesése súlyos megélhetési gondokat okozna a mezőgazdasági termelők körében;
- Az élelmiszerlánc fejlesztése alapvető feltétele a **vidéki munkahelyek megőrzésének**;
- A **kistermelők, családi gazdaságok** a helyi igények kielégítésére, főleg helyi alapanyagra alapozva állítanak elő élelmiszert. Ennek a rétegnek az erősítése jelentősen hozzájárulhat a vidéki foglalkoztatás javításához és a helyi közösségek fejlesztéséhez.

Fenntarthatóság, környezetmegőrzés

- **Az élelmiszergazdaság mintegy 20-25% közötti mértékben felelős az üvegházhatású gázok kibocsátásáért;**
- **Indokolt mérhetővé tenni az egyes termékek környezet-terhelését** (pl. a karbon lábnyom értékén keresztül), és érdemes megvizsgálni a fenntarthatóság növelését elősegítő fejlesztési lehetőségeket;
- **Ösztönözni kell az ilyen irányba ható tényleges fejlesztéseket;**
- **Az élelmiszerek okozta emisszió élelmiszerhulladékokon keresztül is keletkezik.**

II. Az élelmiszer-feldolgozás helyzete:

- általános helyzet;
- élelmiszertermelés;
- értékesítés;
- foglalkoztatottság, jövedelem, termelékenység;
- vállalkozási és tulajdoni szerkezet.

Általános helyzet

- Az élelmiszer-feldolgozó ipar helyzete **2004 után jelentősen romlott**;
- A **belföldi értékesítésben a visszaesés elérte a 30%-ot**;
- **Drasztikus mértékű jövedelemcsökkenés az ágazatban**, 2002 évi 97 milliárd forintos adózás előtti eredményt követően 2008-ban az ágazat 7 milliárd forintos veszteséget könyvelhetett el;
- Kiváltó okok: az **élelmiszeripar termelésének csökkenése**, a magas alapanyagárak okozta **költségnövekedés**, illetve a **kiskereskedelem további árleszorító hatása**;
- 2009-ben ugyanakkor az ágazat több mint 50 milliárd forint nagyságrendű nyereséget ért el; komoly nyereség azonban csak néhány szakágazatnál keletkezett.

Élelmiszertermelés

- **Az élelmiszer-feldolgozó ipar kibocsátása** volumenben az elmúlt 10 évben mintegy 20%-kal csökkent;
- Bruttó termelési értéke az infláció mértékét is figyelembe véve szinte változatlan maradt (folyó áron 2001-ben 1852 milliárd Ft, 2009-ben 2069 milliárd Ft);
- Legjelentősebb szakágazatok: tejfeldolgozás, húsfeldolgozás és húskészítménygyártás, a pékáru- és tésztafélék gyártása, valamint a gyümölcs- és zöldségfeldolgozás.

Értékesítés

- **A belföldi értékesítés** az elmúlt évtizedben drasztikusan, közel **30%-kal csökkent**;
- Az exportértékesítés – kisebb ingadozással – növekedett, és az export-import szaldó is folyamatosan pozitív maradt, bár arányai romlottak;
- A magyar termékek elsősorban a **magas hozzáadott értéket** képviselő, **speciális fogyasztói igényeket** kielégítő élelmiszerek kínálatában tudták eredményesen **bővíteni külpiaci jelenlétüket**.

Foglalkoztatottság, keresetek, termelékenység

- Az élelmiszeriparban dolgozók átlagos létszáma az elmúlt 10 évben közel **25%-kal csökkent**;
- 2009-ben 96,5 ezer fő volt a 4 fő feletti létszámmal működő vállalkozásoknál alkalmazásban álló létszám, 2000-ben ez a létszám még 125 ezer fő volt;
- Jövedelemviszonyok tekintetében az élelmiszeripar csak a 10. helyet foglalja el.

Vállalkozási és tulajdoni szerkezet

- Az élelmiszeriparban 2009-ben a 4 fő feletti regisztrált vállalkozások száma 2673 volt;
- Az élelmiszeripar vállalkozásainak 96%-a kis létszámmal tevékenykedik, a vállalkozások zöme (több mint 80%-a) továbbra is 10 főnél kevesebbet foglalkoztató mikrovállalkozások körébe tartozik;
- A külföldi tőke aránya 2009-ben gyakorlatilag nem változott, 47% körül alakult. Az élelmiszeriparból kivont multinacionális és transznacionális tőkét nem pótolta a hazai befektetői, vállalkozói kör.

III. Élelmiszergazdasági, élelmiszerpolitikai célok

- biztonságos élelmiszer-ellátás hazai élelmiszerekkel;
- egészséges táplálkozás előmozdítása;
- munkahelyteremtés és megőrzés;
- környezeti állapot megőrzése a termelési potenciál optimális, fenntartható kihasználásával.

Biztonságos élelmiszer-ellátás hazai élelmiszerekkel

- Magyarország élelmiszer termelési potenciálját kihasználva **el kell érni, hogy a lakosság legalább 80%-ban Magyarországon előállított termékeket fogyasszon;**
- Átlátható, de **szigorú élelmiszerellenőrzéssel magas szintű élelmiszerbiztonság érhető el** (egységes élelmiszerlánc-felügyelet, másodlagos élelmiszerellenőrzés);
- A **fogyasztókat** oktatással, marketinggel és hatékony szakmai kommunikációval **ösztönözni kell a magyar termékek vásárlására.**

Egészséges táplálkozás előmozdítása

- A lakosság minél nagyobb hányada **magas tápértékű, kiváló minőségű, friss élelmiszerhez jusson;**
- **Ösztönözni kell a termelőket, feldolgozókat és kereskedőket, hogy minél nagyobb arányban ilyen termékeket állítsanak elő és forgalmazzanak;**
- **Indokolt elősegíteni a lakosság minőség- és egészségtudatos szemléletének kialakulását (nem csak pénzkérdés!).**

Munkahelyteremtés és megőrzés

- Az **élelmiszer előállítás** közvetlen és közvetett szerepet játszik a foglalkoztatásban, különösen a **vidék lakosságmegtartó képességében**;
- A mezőgazdasági termelésből kiszorult munkaerő számára alternatív lehetőséget biztosíthat **a helyi élelmiszer-feldolgozás**;
- A fogyasztókban tudatosítani kell, hogy **magyar élelmiszer vásárlásával magyar munkahelyet őriznek meg**.

Környezeti állapot megőrzése a termelési potenciál optimális, fenntartható kihasználásával

- **Magyarország ökológiai adottságai kedvezőek;**
- **Lehetővé teszi kiváló minőségű, az ország igényeit meghaladó mennyiségű élelmiszer gazdaságos előállítását, s ezekre a termékekre külföldön is növekvő igény van;**
- **Elő kell segíteni a környezetet kevésbé terhelő termelési rendszerek működését, biztosítva azonban, hogy az így működő vállalkozások versenyképesek maradhassanak a hazai és a globális piacokon is.**

IV. Tervezett élelmiszergazdasági, élelmiszerpolitikai célok

- vállalkozási környezet javítása;
- működési és fejlesztési forrásokhoz való hozzáférés megkönnyítése;
- szerkezetátalakítás és korszerűsítés;
- piacra jutás segítése, a piac megtartása, a piaci jelenlét erősítése;
- humán háttér fejlesztése;
- erős és átlátható hatósággal az élelmiszerlánc-biztonságért.

Vállalkozási környezet javítása

Az élelmiszer-előállítók, különösen a családi gazdaságok, KKV-k és kistermelők tevékenységét érintő jogszabályok felülvizsgálata.

Intézkedések:

- Élelmiszerlánc-felügyelet által kirótt díjak ellensúlyozási rendszerének kialakítása;
- Élelmiszerlánc-felügyelet által támasztott követelményrendszer optimális mérséklése;
- Az élelmiszerlánc-felügyeleti joganyag egységes kiadása;
- Ágazati intézkedések. Pl. jövedéki törvény módosítása a kisüzemi sörfőzdék adminisztratív- és adóterhének csökkentése érdekében.

Működési és fejlesztési forrásokhoz való hozzáférés megkönnyítése

Széchenyi kártya program bővítése: a program megnyitása a mezőgazdasági alaptevékenységet végzők számára

Intézkedés:

- Agrár Széchenyi-kártya program kibővítése a Széchenyi hitelprogramnak megfelelően.

Nagyobb összegű forgóeszköz hitel a feldolgozók számára

Intézkedés:

- MFB közreműködésével hitelprogram kidolgozása

Szerkezetátalakítás és korszerűsítés I.

Termékpálya stratégiák kidolgozása

Intézkedések:

- Termékpályák integrált helyzetelemzésére, és egységes termékpálya stratégiák kidolgozása;
- Szakágazati szerkezetátalakítási programok kidolgozása, megfelelő támogatás biztosítása.

Szerkezetátalakítás és korszerűsítés II.

Regionális klaszterek, integrációk és egyéb együttműködési formák kialakulásának elősegítése az élelmiszer előállítás területén

Intézkedések:

- **Jogszabályi feltételek áttekintése**, szükség esetén segítő jogszabályok megalkotása, feldolgozó értékesítő szervezetekre („FESz”) vonatkozó rendelet megalkotása
- Közös infrastruktúra használatra épülő, hatékony erőforrás gazdálkodást lehetővé tévő **regionális élelmiszer-feldolgozási központok megvalósításának támogatása** (ÚMVP, ÚSzT)
- **Az együttes piacra jutás elősegítése** érdekében bármilyen formában együttműködő, különösen mikro- kis- és középvállalkozások logisztikai, kereskedelem-fejlesztési beruházásainak támogatása (ÚMVP, ÚSzT)

Szerkezetátalakítás és korszerűsítés III.

Magasabb hozzáadott értékű, kiemelkedő minőségű, különleges igényeket kielégítő termékek előállítására irányuló fejlesztések a KKV szektorban

Intézkedések:

- A minőséget, fenntarthatóságot, hatékonyságot, élelmiszerbiztonságot biztosító, elérhető legjobb technológiák alkalmazása
- A globális kereskedelemben történő értékesítés során hasznosítható nyomon követési technológiák alkalmazása
- Nagy kézimunka igényű „kézműves” termékek előállításához szükséges beruházások

Nemzetközi szinten versenyképes nagyvállalatok kialakulásának elősegítése

Intézkedés:

- Egyedi támogatások

Szerkezetátalakítás és korszerűsítés IV.

Speciális nehézségekkel küzdő szakágazatok, vállalkozás csoportok helyzetének kezelése

Intézkedés:

- „Probléma monitoring- és válságkezelési” rendszer kidolgozása
- Jelenleg ismert problémák felmérése
- Ismert problémák megoldására intézkedési terv kidolgozása

K+F+I

Intézkedések:

- Az ágazat szempontjából hasznos alapkutatások, és gyakorlatban felhasználható alkalmazott kutatások ösztönzése
- Központi és regionális tudásközpontok, technológia transzfer hálózat kialakítása
- „Legjobb gyakorlatok” terjesztése

Piacra jutás segítése, a piac megtartása, a piaci jelenlét erősítése I.

Kínálati oldal erősítése, új piaci lehetőségek

Intézkedés:

- Új, alternatív értékesítési lehetőségek kihasználásának elősegítése, partnerek „összehozása”,
- Segítség marketingprogramok kidolgozásában

Minőségpolitika

Intézkedések:

- EU által elismert minőségi rendszerek népszerűsítése
- Nemzeti minőségi rendszerek erősítése – Hungarikum program, HÍR program, Élelmiszerkönyv 2. szint, KMÉ stb.
- Önkéntes nyomonkövetési és minőségi rendszerek támogatása

Piacra jutás segítése, a piac megtartása, a piaci jelenlét erősítése II.

Marketing

Intézkedések:

- AMC marketingstratégia kialakítása
- Magyar élelmiszerek promóciója a bel- és külpiacon, kiemelten KKV-k termékei
- Rendszeres külpiaci elemzések, előrejelzések készítése
- Kormányzati támogatás a külpiaci értékesítés elősegítésére

Humán háttér fejlesztés I.

Szakmai oktatás, képzés

Intézkedések:

- A szakképzési és felsőoktatási rendszer átalakítása a gyakorlat igényeinek megfelelően, **gyakorlati képzés feltételeinek megteremtése**;
- **Menedzserképzés** a korszerű vezetői ismeretek megszerzéséhez (stratégiai gondolkodás, offenzív vállalati stratégiák kialakítása, együttműködési technikák alkalmazása, korszerű menedzsment ismeretek, piacra jutási módszerek, marketing, vállalkozási etika, társadalmi felelősségvállalás);
- **Agrár-szakigazgatási oktatás-képzés megújítása** a szakmai értékek társadalmi szintű elismertetése, a magas szintű, korszerű agrár-szakigazgatási szolgálat biztosítása céljából.

Humán háttér fejlesztés II.

Szaktanácsadói hálózat kiépítése oktatási intézmények, kutatóhelyek és szaktanácsadó vállalkozások bevonásával, egységes alapelvek szerint

Intézkedések:

- Szaktanácsadó hálózat kiépítésére vonatkozó program kidolgozása
- Szaktanácsadó hálózat felállítása

Fogyasztói tájékoztatás, tudatformálás

Intézkedések:

- A legfontosabb fogyasztói, táplálkozási, élelmiszerhigiéniai stb. ismeretek oktatása óvodás kortól kezdve
- Vásárlói tudatosság erősítése az egészséges, kiegyensúlyozott étrenddel, az árban megjelenő minőségi többlettel kapcsolatos felvilágosítással
- Információs rendszerek kiépítése

Erős és átlátható hatósággal az élelmiszerlánc-biztonságért I.

Korszerű ellenőrzések az élelmiszerlánc-biztonságért

Intézkedések:

- Korszerű élelmiszerlánc kockázatelemzési rendszer kidolgozása
- Átfogó élelmiszerlánc-felügyeleti informatikai rendszer kialakítása
- Egységes élelmiszerlánc-felügyeleti adatbázis kialakítása az adózási és cégbejegyzési adatok felhasználásával, valamint a statisztikai adatszolgáltatás egységesítése
- Minőségirányítási rendszerek bevezetése az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv egyes tevékenységeire
- Vállalkozói önellenőrzési rendszer szabályozási környezetének fejlesztése

Erős és átlátható hatósággal az élelmiszerlánc- biztonságért II.

Erős, átlátható hatóság

Intézkedések:

- Közvetlen utasítási rendszer működtetése az élelmiszerlánc-felügyeleti szervnél
- Rendszerszintű folyamatszabályozás kialakítása
- Az agrár-szakigazgatás elvégzett tevékenységeinek beárazása, erőforrás-szükségleteik hozzárendelése
- Központi, országos illetékességű ellenőrzések rendszerének kidolgozása, intézményi háttérének megteremtése
- Intézményrendszer felkészítése az elektronikus adatok egyszerű, gyors, olcsó és biztonságos hozzáféréseinek biztosítására, valamint az elektronikus közigazgatás kiszélesítésére

Magyar élelmiszer:

Hagyományosan kiváló minőségű
Biztonságos

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!